FITXA IDENTIFICATIVA

Dades de l'Assignatura	
Codi	33451
Nom	Didàctica i organització educativa
Cicle	Grau
Crèdits ECTS	12.0
Curs acadèmic	2024 - 2025

Titulació/titulacions

Titulació	Centre	Curs	Període
1306 - Grau Educació Social	Facultat de Filosofia i Ciències de l'Educació	1	Anual

Matèries

Titulació	Matèria	Caràcter
1306 - Grau Educació Social	16 - Educació	Formació Bàsica

Coordinació

Nom	Departament
MARHUENDA FLUIXA, FERNANDO	100 - Didàctica i Organització Escolar

RESUM

Didàctica i organització educativa és una assignatura anual de formació bàsica que forma part de la matèria Educació de la titulació Grau en Educació Social.

Oferim una base mínima de continguts que permetrà als i les estudiants avançar en classe –al llarg del curs escolar, no cada dia- amb la sensació de saber, de saber més i de saber millor. Per a això, hi haurà un substrat comú de lectures per a tot el grup i, a més, cada persona escollirà dos llibres entre els recomanats.

Mitjançant l'estudi i coneixement d'una realitat complexa, la pràctica educativa, podem començar a identificar claus per a l'anàlisi i per a l'actuació educativa. I podem també tractar d'aclarir la complexitat a la qual ens enfrontem, formulant i fent-nos preguntes concretes i rellevants sobre el sentit de la intervecnió socioeducativa.

Treballarem les tensions a les quals s'enfronta la pràctica educativa, per això cal ser previnguts amb les pretensions de ‘bondat’ que solem atribuir-li; procurant reemplaçar-les per una mirada utòpica que, desvetllant les contradiccions, tracte de promoure el canvi i la millora. Amb el treball acadèmic sobre els continguts de l’assignatura pretenem comprometre als i les estudiants, en el treball d'anar descobrint el seu posicionament.

Didàctica i organització estan interrelacionades però són plànols de referència que se situen a nivells diferents, la qual cosa dóna lloc a tensions i contradiccions entre elles, a més de les que cadascuna d'elles ja pateix.

Procurarem que, mitjançant el treball reflexiu dels continguts, els i les estudiants adquireixin consciència clara de les agendes normatives que s'instal·len en l'educació, amb diferents orígens, però totes les quals porten a tres preguntes crucials en el treball educatiu: què s'ha de fer, què es vol fer i què és possible fer per promoure un aprenentatge que aprofite per generar autonomia i contribuixca a la inclusió social.

Esta assignatura aborda l'ODS núm. 4, 8, 10 i 16.

CONEIXEMENTS PREVIS

Relació amb altres assignatures de la mateixa titulació

No heu especificat les restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

Altres tipus de requisits

Cap

COMPETÈNCIES (RD 1393/2007) // RESULTATS DE L'APRENENTATGE (RD 822/2021)

1306 - Grau Educació Social

- Que els estudiants sàpien aplicar els seus coneixements al seu treball o vocació d'una forma professional i posseïsquen les competències que solen demostrar-se per mitjà de l'elaboració i defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seua àrea d'estudi.
- Que els estudiants puguen transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Capacitat d'anàlisi i síntesi.
- Capacitat d'organització i planificació.
- Capacitat de comunicació professional oral i escrita en les llengües pròpies de la Universitat de València.
- Capacitat de gestió de la informació.
- Capacitat de resolució de problemes i presa de decisions.
- Capacitat crítica i autocrítica.
- Comprendre els referents teòrics que constitueixen l'ésser humà com a protagonista de l'educació.
- Conèixer i analitzar les polítiques educatives, el seu desenvolupament legislatiu i la seua incidència en les reformes socioeducatives.

- Diagnosticar necessitats, situacions complexes i possibilitats de les persones per fonamentar les accions educatives.
- Dissenyar plans, programes, projectes accionis i recursos educatius en diferents contextos.
- Facilitar i gestionar la cooperació en els processos educatius i professionals.
- Elaborar i interpretar informes tècnics, d'investigació i d'avaluació sobre accions, processos i resultats educatius.

RESULTATS D'APRENENTATGE (RD 1393/2007) // SENSE CONTINGUT (RD 822/2021)

L'equip docent de l'assignatura desitja poder ensenyar hàbits acadèmics i pre-professionals mitjançant les lectures, pràctiques, anàlisi de casos i lectura per a l'assoliment de les competències esmentades anteriorment. Com a matèria introductòria i preparatòria d'altres de 2n i 3r, volem assentar els principis i coneixements que fonamentin el conjunt de sabers propis de la didàctica general i l'organització i direcció d'institucions socioeducatives. Mitjançant exercicis de lectura, redacció, solució de problemes, anàlisi de casos, pràctiques, seminaris reflexius i avaluació entre parells, esperem aconseguir els següents resultats:

- Adquisició de les nocions elementals de didàctica i organització d'institucions educatives, mitjançant la seua definició i caracterització amb criteris acadèmics

- Presa de consciència de les diferents perspectives i formes de pensar i abordar els problemes de la pràctica educativa i de la gestió i direcció d'organitzacions

- Reconeixement d'eines i procediments professionals que faciliten la tasca didàctica i organitzativa dels equips educatius, iniciant-se en l'adquisició de criteris per a seleccionar i aplicar aquestes eines i procediments

- Qüestionar el coneixement llec, establir les bases de el coneixement professional, mitjançant l'adquisició i consolidació d'hàbits acadèmics bàsics en la vida universitària: responsabilitat, honestedat, constància, esforç i treball rigorós i precís

- Presa de consciència del caràcter deliberatiu de les decisions sobre la pràctica educativa, el que comporta haver de triar i fonamentar els criteris professionals i saber argumentarlos

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. La pràctica educativa

1.1 La pràctica d'ensenyament: elements i caracterització.
1.2 Relació interpersonal.
1.3 Les estratègies d'ensenyament.
1.4 Models, enfocaments i estils educatius.
1.5. Tutoria i acompanyament.
1.6. Educació en medi obert i medi tancat.
1.7. El currículum i la selecció cultural dels continguts en la relació educativa.
1.8. Regulacions normatives de leducació social.

1.9. Subjectes, processos i contextos de leducació.

La relació educativa ha anat evolucionant al llarg de la història i amb ella els enfocaments pedagògics i els models didàctics que els fonamenten. Els diferents paradigmes didàctics expliquen la pràctica educativa en funció de com descriu l'ambient d'aprenentatge en el qual es va a desenvolupar la relació (considerant les fases de l'activitat, els rols dels participants i les normes o regles per propiciar l'aprenentatge, així com els dispositius i materials que li donen suport). Conèixer els models pedagògics, així com els diferents enfocaments i estils educatius, és rellevant per comprendre que la didàctica pren partit per un o altre element de la praxi educativa. I és que tota pràctica d'ensenyament implica un procés de transmissió cultural i socialització de manera que les persones aprenem a interioritzar els elements socioculturals a l'entorn. En aquest procés d'aprenentatge en l'àmbit social, educadores i educadors han d'establir una relació d'acompanyament que situï la persona i els grups en el centre de la tasca educativa, protegint i ajudant en el desenvolupament de la plena autonomia; i este treball cobra un sentit molt diferent conforme siga dut a terme en medi obert o tancat. A lempar del conveni dacció i intervenció social, abordarem diferents contextos i processos que afecten als subjectes de leducació.

2. Avaluació i progrés dels aprenentatges: una avaluació formativa per a l'autonomia vital.

2.1. L'avaluació educativa. Avaluació diagnòstica, formativa i sumativa. Avaluació referida a la norma i referida al criteri. Avaluació de competències.
2.2. Criteris i instruments d'avaluació.
2.3. L'atenció a la diferència en la pràctica d'avaluació: correcció, valoració i reconeixement de l'aprenentatge.
2.4. Comunicació de l'avaluació i certificació dels aprenentatges.
2.5. Relació entre avaluació i disseny i desenvolupament del currículum. Avaluació, justícia i vulnerabilitat.

Qualsevol procés educatiu es justifica mitjançant la intenció que algú aprenga alguna cosa. L'avaluació tracta de mostrar què s'ha après, què no i per què. Té caire educatiu quan s'orienta a la millora dels aprenentatges, tant en qualitat com en quantitat. Avaluar és un procés fonamental dels processos d'ensenyament i aprenentatge i en l'educació social és habitualment formativa, sempre orientada a la millora, l'adquisició de coneixements i el desenvolupament personal en diferents àmbits, però també amb el propòsit de reconèixer els aprenentatges.

3. El projecte educatiu duna institució: Sentit i formulació.

3.1. Principis que sustenten i legitimen les pràctiques educatives.
3.2. Regulacions i negociació del projecte educatiu.
3.3. Disseny curricular: del projecte educatiu de la institució a la programació socioeducativa; de la organització i la seua oferta als programes concrets dintervenció.
3.4. Planificació centrada en objectius, continguts o processos. Decisions sobre els continguts: selecció i distribució.
3.5. Currículum explícit i currículum ocult.

Les institucions educatives i les persones que les conformen, també en l'àmbit de l'educació social, han

de treballar sota un paraigües comú de principis i valors que legitimen la seua pràctica. Per aquest motiu, és necessari l'establiment d'acords que donen una visió global del rumb de la institució per a eliminar postures individualistes i augmentar el sentiment de pertinença a l'organització. Aquesta proposta compartida dirigirà i orientarà els processos d'intervenció educativa de la institució, determinant els objectius, els continguts i el processos educatius. Aquesta pressa de decisions no és neutra i es manifesta en rituals regularitzats que reflexen la cara informal de la organització contribuint en la socialització del subjectes

4. Organitzacions d'intervenció social, organitzacions que eduquen, i organitzacions que es dediquen a l'educació. El Tercer Sector d'Acció Social.

4.1 Les organitzacions. Definició i components.
4.2 LEstat de Benestar.
4.3. Les organitzacions d'acció social-
4.4. El tercer sector d'acció social. Definicions, trets característics, tipologies i lògiques de justificació.
4.5. L'educació com a missió o com a acció per la inclusió social.
4.6. Missió identitat i conflicte a les organitzacions d'acció social.
4.7. La gestió i direcció de les organitzacions socioeducatives.

De leducació social es fan càrrec algunes institucions públiques, com ara municipis, i sobretot entitats de iniciativa social o civil, privades, que molt sovint no tenen afany de lucre: associacions, cooperatives i fundacions, de usuaris, del seus familiars, o de professionals que comparteixen un projecte. També algunes empreses han vista en lEducació Social una oportunitat de negoci. Hi ha institucions socials que ofereixen serveis educatius tot i que la seua missió principal és més lassistència social que no leducació. Les organitzacions del tercer sector les fan les persones que les conformen, i que shan de relacionar amb daltres per tal de trobar tant recursos amb els que dur endavant la seua feina com la legitimitat que han de guanyar-se en lentorn on treballen, davant les persones usuàries, les administracions que les autoritzen, les empreses que les financen així com altres institucions que es mouen en àmbits semblants.

5. Les organitzacions educatives en relació amb lentorn: Oferta i demanda, condicionants de la intervenció educativa.

5.1 Necessitats socials i educatives de persones i col·lectius. La relació entre la oferta educativa, la demanda educativa i l'accés a l'educació.
5.2 Processos d'intervenció que regulen la relació oferta-demanda de serveis socioeducatius i trets de qualitat.
5.3. Cooperació i competència entre les organitzacions. Coordinació i treball en xarxa

Mentre que lescola té una etapa obligatòria, a leducació social lassistència no ho és. Malauradament, no hi ha tantes places com caldria per poder atendre tantes persones com podrien aprofitar-se duna bona educació social. Per això, les institucions que hi treballen han de tindre clar a quin conjunt de persones sadrecen així com quins són els criteris que empren per seleccionar aquelles que més profit puguen

traure de la seua oferta educativa. Es va produint així una especialització que permet proporcionar una atenció educativa més acurada però que té el risc de segregar poblacions dificultant laccés a una vida normalitzada. Els processos de captació, selecció, formació, intermediació i derivació intervenen en ladequació del processos educatius a llarg termini.

VOLUM DE TREBALL

ACTIVITAT	Hores	% Presencial
Classes teoricopràctiques	120,00	100
Assistència a esdeveniments i activitats externes	8,00	0
Elaboració de treballs en grup	15,00	0
Elaboració de treballs individuals	20,00	0
Estudi i treball autònom	40,00	0
Lectures de material complementari	37,00	0
Preparació de classes de teoria	40,00	0
Resolució de casos pràctics	20,00	0
TOTAL	**300,00**	

METODOLOGIA DOCENT

El professorat planteja l'assignatura ***centrada sobre l'estudi dels textos i la seua aplicació a l'anàlisi de la pràctica***, treballant amb *casos i situacions concretes d'ensenyament i aprenentatge de persones ateses per institucions que treballen en educació social*. El desenvolupament de l'assignatura s'estructura al voltant de:

a) Explicacions del professor;

b) Lectures que realitza cada estudiant a sa casa;

c) Pràctiques en grup que s'aniran realitzant de forma presencial a l'aula;

d) Realització d'exercici individual de reflexió sobre les pràctiques grupals;

e) Debats a classe, utilitzant claus de les lectures, sobre les pràctiques realitzades a l'aula;

f) Realització d'exercici individual i col·lectiu de reflexió sobre el contingut de cada tema a través del seminari de pensament reflexiu;

g) Compartir els treballs i sotmetre'ls a avaluació entre iguals;

h) Treball per casos, projecció de vídeos, anàlisi d'exemples i informes; i

i) Visites a organitzacions educatives o de professionals de l'educació social a classe, així com taules rodones i jornades específiques.

Tot l'anterior serveix per abordar els conceptes, enfocaments, organització i models d'ensenyament per a la formació i l'acompanyament educatiu; procurant així assolir els objectius i competències que justifiquen l'assignatura i assolir els resultats d'aprenentatge proposats.

La classe està organitzada per als que van activament (presencial o virtualment), de manera que se suposa l'assistència, encara que no es controla. Procurarem generar experiències educatives pròpies de la vida acadèmica universitària: **lectura, estudi, escriptura, recerca de fonts, memorització, reflexió, habilitats de raonament**; **precisió, penetració i consistència en l'argumentació**; **claredat i concisió en la comunicació del saber**; **assimilació, formació i integració de conceptes abstractes, pensament crític**; així com **l'establiment de relacions de les nocions teòriques amb els exemples concrets i les situacions pràctiques i simulades,** mitjançant la reflexió individual i compartida.

Per a això, és recomanable una disposició oberta a la raó, la llibertat i la crítica en un ambient de confiança que doni lloc a l'autocrítica i la possibilitat de correcció. També forma part d'aquesta consciència o disposició universitària l'adopció de postures èticament justificades davant les qüestions abordades.

En la mesura que moltes de les formes de treball professional de l'educació social incideixen en l'aspecte col·laboratiu, participat i compartit de l'ensenyament i el coneixement, és apropiat proporcionar ocasions per al treball col·lectiu de les i els estudiants en les diferents fases del mateix, des de la indagació i l'estudi fins a la presentació d'informes de treball, **però el treball individual és fonamental, com ho és també la demostració individual dels aprenentatges.**

Aquests principis es poden concretar mitjançant aquestes activitats, la realització de les quals suggerim de manera habitual:

1.Lectura i estudi de la bibliografia, i discussió a classe tant sobre les lectures com sobre problemes i pràctiques.

2.Realització d'exercicis individuals i col·lectius, en equips estables al llarg del quadrimestre.

3.Treball per casos, que tindrà una seqüència al llarg de el curs. A més de l'elaboració dels casos propis, s'avaluaran les pràctiques realitzades per altres companys/es.

4.Elaboració d'assajos a partir de les pràctiques, utilitzant la literatura estudiada.

5.Confrontació pública a classe en els seminaris reflexius, defensant-los i promovent el debat més enllà de la discrepància.

La realització d'aquestes activitats contribueix a assolir els resultats d'aprenentatge i, conseqüentment, a realitzar amb èxit els exàmens.

La UV és una universitat presencial i s'aplica la normativa vigent, en particular, el reglament ACGUV 108/2017.

AVALUACIÓ

L'avaluació de l'assignatura s'entén com un ***procés formatiu*** que acaba donant lloc a una qualificació. El que suposa aquesta proposta d'avaluació és un treball constant a classe, en el qual les activitats realitzades durant el curs no poden ser sumades ni ponderades. Seran activitats, la majora de les quals no puntuables, amb una finalitat formativa, per facilitar els aprenentatges i identificar els errors; orientades totes a la progressió de l'aprenentatge de les i els estudiants. Per això no hi ha percentatges assignats a cada tasca.

L'avaluació té com a referent l'examen final en la data oficial, així com un examen parcial, també en data oficial (però que no és convocatòria amb acta). Per tant, cal aprovar l'examen per atorgar un valor quantificable a la nota final a la resta d'activitats desenvolupades a classe.

A ***classe, l'avaluació*** de les pràctiques, els exercicis individuals de reflexió i els seminaris reflexius tindrà com a referent els ***continguts que figuren en la bibliografia de lectura mínima*** compartida, així com en els ***llibres de lectura***.

Els ***criteris d'avaluació*** són:

-Identificació, comprensió i utilització correcta dels continguts propis de l'assignatura;

-Qualitat, claredat, profunditat i coherència, de l'argumentació;

-Capacitat de síntesi;

-Qualsevol exercici que es presente ha d'estar prèviament revisat, i complir les normes ortogràfiques i gramaticals de la llengua en què estigui escrit, així com les normes habituals dels treballs acadèmics (originalitat, format, cites i referències segons la normativa).

Els productes del treball realitzat al llarg del curs han de resultar valuosos i rellevants, de manera que evitarem els treballs amb l'única finalitat de ser avaluats. Tots els treballs seran accessibles a el professorat i resta d'estudiants de l'assignatura. Qualsevol exercici que es faça a classe ha de valer la pena i **tindre sentit** per a cada estudiant, ja siga la lectura, la realització de les pràctiques, la seva revisió, la reflexió sobre les lectures i pràctiques. Els exercicis de classe estan al servei de l'aprenentatge abans que la qualificació.

Així doncs, a més de l'***examen parcial*** (*sense valor oficial i que pot eliminar matèria si s'obtenen sis punts o més sobre 10*) ***i final*** (aquest sí, *oficial, aprovant a partir de cinc punts*, segons les normatives[1] de la Universitat de València), ***s'avaluen aquests altres productes*** (no necessàriament amb una puntuació), que *s'aniran concretant en les fitxes de presentació de cada tema*:

1.Pràctiques, preparades en grup, una per tema, grupal.

2.Fitxa de lectura del tema, amb cites, resum i/o esquema, individual.

3.Fitxa de lectura del llibre, una per quadrimestre, individual.

4.Reflexió sobre les pràctiques, individual.

5.Elaboració i exposició de l'exercici individual de reflexió al voltant del contingut dels temes, mitjançant un seminari de pensament reflexiu, un per tema.

Es proposen les següents ***pautes per a la realització dels diferents treballs***:

• Han d'estar dirigides a les i els companys/es i no únicament al professor, han de ser interessants i productius. Per això, han de ser *breus, directes, concisos, rellevants.*

• Algunes activitats donaran lloc a productes. Quan no es diga el contrari, els productes seran grupals, i qualsevol membre del grup ha de ser capaç de donar raó de la mateixa.

• Es poden emprar referències d'Internet, sempre que es cite la procedència i, preferentment, com a documents annexos.

• Tots els productes estaran disponibles a l'aula virtual o a MSteams, perquè la resta de companys/es puga accedir-hi. Abans d'entregar o compartir el producte, cal revisar la seua redacció i presentació.

• Els productes presentats es corregeixen, però no tots es puntuen.

• Les pràctiques es fan a classe i es lliuren durant el curs.

• Els assajos es lliuren en terminis flexibles que s'aniran assenyalant en el curs de les classes; és preferible un assaig ben pensat lliurat justificadament amb retard que un assaig que es lliure a temps, però no valga la pena.

• L'extensió d'assajos i pràctiques estarà limitada i s'anirà assenyalant en les classes.

La preparació de la matèria en les seues vessants teorico-pràctiques es farà a partir de la lectura de la bibliografia assenyalada en aquest programa per a cada un dels temes, així com d'un llibre d'estudi per quadrimestre i altres materials treballats a classe que siguen d'interès per l'assignatura.

PER ALS QUE NO ASSISTEIXIN HABITUALMENT A CLASSE, l'avaluació es durà a terme mitjançant l'examen final, teòric i pràctic, que tindrà lloc en la data i lloc assenyalats oficialment per la facultat. Així mateix, *han de llegir-se llibres* (un sobre contingut *d'organització* i un altre sobre *didàctica*) *i realitzar els corresponents treballs de lectura*, fent una fitxa i presentant-la, igual que els que van habitualment a classe. *Sobre aquestes lectures es preguntarà a l'examen.*

[1] https://www.uv.es/graus/normatives/2017_108_Reglament_avaluacio_qualificacio.pdf

https://www.uv.es/sgeneral/Protocols/C83.pdf

https://www.uv.es/=sgeneral/Reglamentacio/Doc/Estudis/C10.pdf

REFERÈNCIES

Bàsiques

- Ander-Egg, E. (2006). Metodología y práctica de la animación sociocultural. CCS.
- Asedes (2007). Documentos profesionalizadores. Asedes.
- Cantó, N.; Castiñeira, A., i Font, A. (2009). Les fonts del lideratge social. Fundació Jaume Bofill.
- Corzo, J.L. (2007). Educar es otra cosa. Manual alternativo. Popular.
- Dubet, F. (2010). Decadència de la institució escolar i conflictes entre principis. Fundació Jaume Bofill.
- Faierstein, G. i Gyssels, S. (2003). ¿Cómo se enseña? Federación Internacional Fe y Alegría.
- Fantova, F. (2001). La gestión de organizaciones no lucrativas. Herramientas para la intervención social. CCS.
- Fantova, F. (2005). Tercer sector e intervención social. Trayectorias y perspectivas de las organizaciones no gubernamentales de acción social. PPC.
- Fantova, F. (2005). Manual para la gestión de la intervención social. Políticas, organizaciones y sistemas para la acción. CCS.
- Fantova, F. (2018). Construyendo la intervención social. Papeles del Psicólogo, 39(2), 81-88.
- Fenstermacher, G. i Soltis, J. (1999). Enfoques de enseñanza. Amorrortu.

- Forés, A. (2002). Quan la didàctica porta el nom deducació social. Pere Tarres.
- Forés, A. (2011). El teatro de la mente y la didáctica educativa: la didáctica en educación social. Ñaque.
- Forés, A. (2018). La resiliencia en entornos socioeducativos: sentido, propuestas y experiencias. Narcea.
- Forés, A. (2018). Pedagogías emergentes: 14 preguntas para el debate. Octaedro.
- Fundació Esplai (2017). Per una nova ciutadania. Incidència política i Tercer Sector. Confluències per al canvi educatiu. Esplai.
- Fundación Esplai (2013). Ciudadania y ONG. El nuevo papel del 3r sector. Esplai.
- Joyce, B. i Weil, M. (2002). Modelos de enseñanza. Gedisa.
- Llena, A. i Parcerisa, A. (2008). La acción socioeducativa en medio abierto. Fundamentos para la reflexión y para la práctica. Graó.
- Malgesini Rey, G. (2012). Guía metodológica sobre el proyecto de intervención social. EAPN España
- Parcerisa, A.; Giné, N., i Forés, A. (2010). La educación social. Una mirada didáctica: relación, comunicación y secuencias educativas. Graó.
- Subirats, J. (dir.) (2012). Ciudadanía e inclusión social. El Tercer sector y las políticas públicas de acción social. UAB-Fundación Esplai.
- Torralba, F. (2002). Pedagogía de la vulnerabilidad. CCS.

Complementàries

- Alberich, T. y otros (2009). Metodologías participativas. Cimas.
Alumnos de la escuela de Barbiana (1998). Carta a una maestra. PPC.
Referència c3: Álvarez, J.M. (2001). Evaluar para conocer, examinar para excluir. Morata.
Carbonell, F. y Martucelli, D. (2009). La reconversió de lofici deducar.
Globalització, migracions i educació. Eumo/Fundació Jaume Bofill.
Colectivo JIPS (2018). Desafíos para la educación social en tiempos de cambio. Propuestas de trabajo para la intervención socioeducativa. Aljibe.
Etkin, J. y Schvarstein, L. (1989). Identidad de las organizaciones. Invarianza y cambio. Paidós.
Dubet, F. (2010). Decadència de la institució escolar i conflictes entre principis. Fundació Jaume Bofill.
Jara, J., Prieto, A., Palomares-Montero, D. y Marhuenda, F. (2020). Humor y clown: nuevos recursos educativos. En Bellver, M.C. y Verde, I. (coords.).
Educación social y creatividad. Tirant.
Marchioni, M. (1999). Comunidad, participación y desarrollo. Teoría y metodología de la intervención comunitaria. Popular.
Martínez, I. (coord..)(2021). La formación en las escuelas de segunda oportunidad acreditadas en España. Perfil, trayectoria y condiciones de
éxito de las y los jóvenes. Universitat de València.
Martín, A.M. y Rubio, M.J. (coord.)(2019). La intervención socioeducativa: diseño, desarrollo y evaluación. UNED.
Montoliu, A. i Cañeque, A. (2013). Centros de Día de Menores de la Comunidad Valenciana. El perfil de menores atendidos. APIME.

- Mulet, B. (1999). Societat i Educació. Una interpretació sociològica. U. Illes Balears.
Jara, J., Prieto, A., Palomares-Montero, D., i Marhuenda, F. (2020). Humor y clown: nuevos recursos educativos. En Bellver, M.C. y Verde, I. (coords.). Educación social y creatividad (pp. 137-156). Tirant.
Red Española de Lucha contra la Pobreza (2012). Nuevas propuestas para nuevos tiempos. EAPN.
Ruiz, S. y Martín-Solbes, V. (coords.)(2021). Educación social, sociedad y acogimiento residencial. Octaedro.
Schvarstein, L. (1998). Diseño de organizaciones. Tensiones y paradojas. Paidós.
Schvarstein, L. (2003). La inteligencia social de las organizaciones. Desarrollando las competencias necesarias para el ejercicio efectivo de la responsabilidad social. Paidós.
Subirats, J. Albaigés, B. (coords.) (2006). Educació i comunitat. Reflexions a lentorn del treball integrat dels agents educatius. Fundació Jaume Bofill.
Tapia, M.N. (2004). Aprendizaje y servicio solidario. CCS.